

Det man forstår – det husker man

"Det gik jo fint", svarede læreren med en mine, der var Gotha Andersen værdig, og udåndede, "du har fået 10... *Men* jeg vil lige gøre dig opmærksom på, at hvis denne eksamen havde været din tredje eller fjerde, så havde du fået 6 eller 7 - du mangler jo fuldstændig *disposition*". Disposition?!? Tænkte jeg overrasket, og kunne kun åndsfraværende fremstamme "nåh". Den stemning af adspredthed, der altid hersker fra, at man får karakteren til, at den næste studerende skal ind, oplevede jeg som et handlingslammende vakuum, der ikke levede tid til en uddybning. Så mens jeg traskede ned ad gangen tænkte jeg, at det havde han nok ret i. Men jeg anede ikke mine levende råd om, hvad jeg kunne gøre for at rette op på det til næste eksamen. Det var min første mundtlige eksamen på filosofi. Igennem den resterende del af mine eksaminer fulgte jeg min gamle metode, eller mangel på samme. Den slags episoder kunne jeg, og mange andre, have været sparet for, hvis der havde været undervisning i studieteknik.

I jagten på at komme årsagen til livs har sommerens debat om studerendes manglende forudsætninger for at studere drejet sig om at placere skyldsbyrden skiftevis hos lærere og studerende. I stedet for at vælge side, vil jeg nøjes med at konstatere, at problemet er gensidigt. Vi skal væk fra at studerende og lærere føler sig personligt ansvarlige og utilstrækkelige. At fokusere på årsager og løsninger frem for virkninger og vaner er langt mere frugtbart, når vi taler om, *hvordan* man i fællesskab løser dette presserende praktiske problem. Vi skal bevæge os fra mudderkastning til medansvar. Derfor vil jeg ikke nøjes med at pege på, *hvad* problemet skyldes, men også på, *hvordan* det forhåbentligt kan løses.

I gymnasiet bliver elever mere eller mindre betragtet som genstridige får som skal gennes ind i samfundsfolden. På de videregående uddannelser derimod bliver de studerende med ét betragtet som målbevidste mennesker udrustet både med ansvar og selvstændighed. Dette skift i indstilling bliver dog sjældent sagt direkte. Men det ligger hele tiden i luften. Derfor føler studerende det ofte som et psykologisk lynnedslag, når de på denne måde bliver overladt til sig selv. Hvad kan der gøres for at hjælpe nye studerende på bedre vis? Løsningen hedder *studieteknik*.

Mangel på studieteknik betyder, at unge i studieforløbet fra start til slut står upåklædte i en kold bogstavverden. En verden, hvor kun de hærdede overlever.

Når den første begejstring har lagt sig kan det at begynde på en videregående uddannelse være en brat opvågning. Inden man når at gnide øjnene er arbejdsmængden så uoverskuelig, at flere studerende er nødt til at droppe helt ud af uddannelses-systemet eller skifte til et studie, hvor de håber at arbejdsmængden er mindre. Mange studerende formår ganske enkelt ikke at omstille sig før det er for sent. Følelsen af at have fået det gale ben ud sengen skyldes i bund og grund, at de aldrig har lært at studere.

For studerende har det længe været et problem, fordi stof- og dermed arbejdsmængden fra gymnasiet til de videregående uddannelser stiger voldsomt. Og på de videregående uddannelser er problemet større end tidligere, bl.a. fordi universitet fra at være *elite*-universitet er blevet *masse*-universitet. Det betyder, at manglende studieformåen fra at have været den enkeltes problem nu har udviklet sig et samfundsproblem. Det betyder, at der er presserende behov for at finde på løsninger, der kan

lette *overgangen* fra gymnasiet til en videregående uddannelse, så man imødegår, hvad mange studerende kan opleve som en undergang.

Studieteknik er et middel til det mål at øge forståelsen af fagligt stof, så man får brugbar viden.

Problemet med den manglende studieformåen er ikke kun de studerendes skyld, men skyldes i lige så høj grad, at lærere på tidligere niveauer ikke baner vejen for kommende studerende. Generelt forudsætter lærere på de videregående uddannelser en langt større grad af ansvar og selvstændighed end de studerende er vant til fra folkeskolen og gymnasiet. Dette gælder både fagligt og mentalt. Trods deres motivation er nye studerende ikke rustede til den større arbejdsbyrde. Dette skyldes ikke bare, at de ikke har lært at studere, men også, at mange studerende mentalt fortsætter, hvor de slap i gymnasiet. I folkeskolen og gymnasiet er det ikke uberettiget, når mange elever oppebærer en forestilling om, at bare de skriver af og omformulerer tekster fra bøgerne, lever de op til lærerens forventning. Når disse elever så begynder på en videregående uddannelse opdager de hurtigt, at måden at komme igennem et længe-revarende studie på ikke er gjort med at ligge sig ind efter lærernes faglige forventninger. På en videregående uddannelse handler det derimod om *at turde vælge ud, at forholde sig aktivt til undervisning, målrette sin læsning og repetere effektivt*. Men det bliver ved snakken så længe studerende ikke besidder basale værktøjer.

At studere er at begynde med at forholde sig *aktivt*. Men en aktiv indstilling gør det ikke alene. Man må lære teknikker, der i praksis viser en mere givende måde at tilegne sig nyt stof på. Heldigvis viser det sig, at de principper som selve studieteknikken bygger på, **af sig selv**, ændrer de studerendes indstilling. I løbet af læreprocessen i studieteknik forvandler de studerende indstilling. Fra at være *passive* modtagere af viden bliver de *aktive* og deltagende studerende, fordi de selv bliver centrum. Derved bliver studieteknik et instrument til at få studerende til selvstændigt at styre deres eget studieforløb.

Som studerende må man ikke alene ændre den elev/lærer holdning som man tillagde sig i gymnasiet, men også lærer at arbejde på en helt anden måde. "*Ansvar for egen læring*", bliver nemlig et hurra-ord, hvis ikke studerende *i praksis* lærer at studere med den støtte det kræver af lærerne. For på den ene side er det jo positivt og velment, når lærere år efter år forsøger at indgyde de studerende selvstændighed. Men *måden* det bliver gjort på står ofte ikke mål med anstrengelserne. Selvstændighed i studiarbejdet bliver derimod styrket ved, at studerende får teknikker, der giver dem følelsen af og troen på at kunne arbejde selvstændigt. Studerendes motivation bliver styrket, når de med disse værktøjer føler sig i stand til på egen hånd at bearbejde fagligt stof.

Jeg tror, at lærere på videregående uddannelser ofte glemmer, hvordan det var at være nystarter, hvilket bevirker, at lærere og studerende fagligt befinder sig i to forskellige verdener. Men selv om lærere fra årtiers fagstudielæsning i ubemærkethed gradvist har højnet standarden for, hvad de anser for at være minimum af faglighed, bør man som lærer alligevel ikke forbytte årsag med virkning. Årsagen til, at elever mangler selvstændighed er jo for det meste en virkning af de selv samme metoder som lærere på tidligere niveauer underviste efter. Traditionelle undervisningsmetoder, som vi alle kender fra folkeskolen, fremmer upersonlig passiv paratviden for at tilfredsstille lærere og forældre. Det sker på bekostning af individuel opbyggelig *egen* indlæring.

Lærere på de videregående uddannelser må ikke glemme, hvordan det var at være elev i gymnasiet - for det er denne indstilling mange studerende, især nystartere, fortsat bærer rundt på.

Man kan imødegå mange studieskift og drop-outs ved en *integreret* form for studieteknik. Med *integreret* studieteknik mener jeg, at studieteknikker over en periode bliver indlært, tilpasset og ikke mindst i praksis overført på det materiale, som studerende arbejder med. For at oppebære interessen for teknikkerne, er det nødvendigt at give de studerende tid til at ændre holdninger og handlinger. Derfor er det fra uddannelsesinstitutionens side det vigtigt at sørge for holde teknikkerne ved lige, da det tager et stykke tid før de nye teknikker får gjort has på gamle vaner.

Undervisning i studieteknik burde være *obligatorisk*, også på de uddannelsesinstitutioner, som allerede nu tilbyder studieteknik - på frivillig basis. Når studerende får tilbudt studieteknik er der nemlig mange som viger tilbage, også selv om det er gratis, og som regel er det dem, der har mest behov for det, som bliver væk, angiveligt fordi de i forvejen føler sig overbebyrdede med arbejde. Derfor opdager de ikke de fordele, der er ved studieteknik, nemlig at de ikke bare bliver bedre til at forstå fagligt stof, men at de også kan spare en masse tid.

I skolen og på gymnasiet har mange vænnet sig til at ignorere stof, som de ikke forstår. Derfor er det vigtigt, at lærere, sideløbende med studieteknikken, direkte fortæller forudsætninger for, hvad *meningen* med stoffet er, og hvad *rækkefølgen* og *målet* er. Jeg har mødt lærere, der dækkede sig ind under klippevægsklicheer såsom: *Undervisningsministeriet har bestemte krav til pensumets omfang, og vi skal jo bare igennem det.* Det betyder i virkeligheden, at måden stoffet serveres på er underordnet - her tænker den studerende uvilkårligt, *nå ja, stoffet kan ikke forstås, det skal bare kunnes.*

Undervisere kan ikke forudsætte, at studerende har den forståelsesreference, der skal til, *inden* de begynder at studere - det er jo derfor de går der! Derfor må underviserne tage udgangspunkt i de (manglende) forudsætninger, som de studerende kommer med.

Hvordan lærer man så at studere? I forhold til så mange andre former for viden gælder det om studieteknik, at forståelsen *er* brugen. Ideen med at overføre værktøjerne i praksis er netop at få studerende til at overføre studieteknikken på alt fra arbejde til avislæsning.

Omdrejningspunktet er at lære de studerende at læse og skrive ud fra et bestemt *fokus*. Dertil benyttes en spørgsmål/svar-tekstmetode, som jeg kalder *fokuslæsning*. Fokuslæsning går kort fortalt ud på at fremme en *aktiv* indstilling ved at stille spørgsmål til det der læses eller skrives om. Ideen er, at de ikke mister enhver retningsfornemmelse, men lærer at sortere i mængden af informationer. Kort sagt, gælder det om at zoome i stedet for at zappe.

Fokuslæsning modvirker den tendens de fleste af os har til *passivt* at lade informationer passerer ufiltrerede.

Ved at orientere sig ud fra spørgsmål/svar tekstmetoden lærer studerende at forholde sig aktivt når de læser, lytter og skriver.

Mange studerende har ikke kun vanskeligheder med at læse. Ofte lider studerende af skriveproblemer, fordi de stiller så høje krav til egne skrifter, at det virker blokerende for arbejdslysten. De skriver knudret og mange gange uden at have et klart mål for øje. Fordelene ved at omskrive har de aldrig lært. Derfor er den afleverede opgave oftest en renskrevet kopi af kladden. I kontrast til kun at forholde sig fx

til studerendes skrifter *efter* opgaverne er afleveret, burde undervisere i højere grad støtte de studerende præventivt *før* og *undervejs*. Skrivepædagogisk set får røde streger studerende til at gå i sort? Hvor mange af os kan med hånden på hjertet sige, at vi blev bedre til at skrive stile ved at rette os efter lærerens røde streger? Med andre ord; lærerne bør give de studerende forståelse for, hvor nødvendigt det, at studerende selv tager den røde rettepen i hånden. Studerende skal opmuntres til at gå i selvlære.

Det at skrive opleves af mange studerende, af den som læser det, som at slæbe halvtreds kilo blylodder hver gang man går ti meter. Autoritetstroen gør mange ængstelige for, at det ikke er godt nok. Og så har vi problemet. Opgaven minder mere og mere om det rene referat fuldstændig rensat for det personlige pift, der kunne gøre teksten levende.

Folkeskolemetodens indbyggede krav om "objektiv fremstilling" bevirker ofte, at studerendes i stedet for at skrive til deres lærer, som de jo kender, skriver til en fiktiv person. Folkeskolemetodens uskrevne regel var (og er), at en skriftlig opgave bør være rensat for personlige meninger og følelser. Hvis sådanne elementer overhovedet skal være til stede bør det være på en behersket og indirekte måde - i konklusionen. I mangel af bedre genlæser denne opskrift sig i mange studerende - selvom det værste lærere ved netop er når studerendes skrifter upersonligt referer til en masse bøger, der ikke bliver brugt til andet end fyldstof. Fuldstændig ufokuserede tekster, hvor lærere gentagne gange spørger sig selv: hvor vil han eller hun hen?

Studerende burde læres op i skriveprocessen. Skriveprocessen er både en *tænketræning* til at blive klar over, hvad man vil sige, og et *formidlingsværktøj*, der sikrer, at det, der bliver sagt, bliver forstået af læseren. Skriveprocessen som tænke- og formidlingsredskab finder sin forening ved, at jo mere man arbejder med at formidle faglige tekster jo mere forøger man sin forståelse af stoffet. Derved ville de studerende også leve op til det nutidige krav om, at faglighed og formidling skal gå hånd i hånd.

Men ser man studieteknik som en isoleret disciplin, der kun angår de studerende er der fare for, at det kan blive en ny sovepude for lærerne: *Nu har I lært studieteknik, så nu bærer I selv ansvaret for jeres egen indlæring* - for så er vi tilbage ved udgangspunktet. Studieteknik bør tjene som en hjælp til selvhjælp - som dialogskabende platform for begge parter med det formål at bryde vanens magt

At studerende ikke har lært at studere medfører ofte, at de med tiden har tillagt sig uheldige hjemmestrikkede studievaner, der tager tid at komme til livs. Ofte handler det mere om følelser end fornuft. Uanset, hvordan man end vender og drejer problematikken om uheldige studievaner, så *er* de vaner, vi har tillagt os, altså noget vi har *valgt*; også selv når vi i afmagt måske føler, at vanerne har valgt os. Som enhver anden form for vane, er det ikke en (s)tilstand, der ikke kan laves om på. Vaner *er* dynamiske størrelser, der kan ændres - uanset hvor fastgroede de er. Som mennesker har vi altid muligheden for at sige nej til at følge vanens diktat. Studieteknik er et tilbud til at følge med i det tempo som tingene foregår i, så man som studerenden ikke lider af permanent sidestik fra en forpustet samvittighed.

Fordelene på lang sigt er åbenlyse. Indarbejdet studieteknik vil resultere i langt mere kvalificerede og kvalitetskritiske kandidater.

Formålet er, at studerende selv overtager styrepinden så de i forhold til deres studieforløb kan komme i selvsving.

De teknikker, som studieteknik går frem efter, er konstruerede på en måde, så man bliver konfronteret med spørgsmål om, hvad man forstår og hvad man ikke forstår. Derved bliver studieteknik et middel til det mål *at ville forstå*. En indstilling, der også vil bære frugt i fremtiden. For det er nu engang sådan, at det man forstår - det husker man.

Jens Estrup
Korax Kommunikation